

Egyetemtörténeti kutatások a tudományegyetemen

Monográfia 1971-re ötven évről — Egyetemi archívum

Vannak egyetemek, amelyeknek múltját múzeumnak is beillő termek őrzik, ahol hallgatói megnézhetik a sárgult papirokat, a profeszorok arcképeit: megérezik levegőjét. Szegeden eddig nem volt egyetemi archívum. Most a József Attila Tudományegyetem adjunktusának, dr. Devich Andornak több éves fáradságos munkája megteremtette ennek lehetőségét.

— 1965-ben dr. Wittman Tibor professzortól, akkori oktatói rektorhelyettől kaptam megbízást, hogy írjam meg az egyetemalapítás monográfiáját. Az anyaggyűjtés munkáját még most is folytatom, nagy segítségemre van ebben az egyetemi könyvtár igazgatója, dr. Havasi Zoltán és dr. Kemenes Béla rektorhelyettes. Maga a téma is rendkívül izgalmas, hisz nem másról

van szó, mint Szeged város vezetőinek a húszas évekből folytatott intenzív harcáról, hogy Szeged kapja meg az 1919-ben Budapestre költöztetett Kolozsvári Tudományegyetemet. A szegedi napilapok már az 1880-as évektől cikkeznek „A harmadik egyetem” címmel arról, hogy a város igényt tart egy egyetemre, de ez csak 1921-ben következhetett be, amikor nehéz és kezdetleges körülmények között megindult az oktatás. Nemcsak az ifjúság és az oktatók elhelyezése jelentett rendkívüli gondot, de például az is, hogy a könyvtár anyaga Kolozsvárról maradt, s a mostani egyetemi könyvtár alapjait négy-öt lelkes ember gyűjtése adta meg.

Az az elképzelésünk, hogy az egyetemalapítás monográfiáját az 1971-es ötvenedik jubileumra jelentetnénk

meg. Ez az 1922-es évig tárgyalná a történeteket, majd két történelmi szakos hallgató szakdolgozat formájában dolgozná fel az 1923—27, illetve 1928—33 közti periódust. A későbbi éveket ismét más oktatók és hallgatók írják meg, hogy végül a mozaikszerep anyag rendelkezésére álljon annak, aki az egész ötven év monográfiáját írja meg.

— És az archívum...? — Ugyancsak 1965-ben kaptam azt a feladatot is, hogy hozzam létre az egyetemi archívumot. Állami levéltárakban, könyvtárakban kutattam az írott anyagok, emléktárgyak, relikviák után, felkerestem egyetemünk professzorait, volt vezetőit vagy az elhaltak hozzátartozóit. Ebbe a munkába bekapcsolódtak néhányan dr. Szádeczky-Kardos Samu professzor tanítványai közül is, akik szintén nagy munkát végeztek.

Most, miután együtt van egy bizonyos mennyiségű anyag, ami természetesen nem mondható teljesnek, a napokban indítottuk útnak a felterjesztést a Művelődésügyi Minisztériumhoz és a levéltárak országos központjához, hogy járuljanak hozzá az egyetemi archívum hivatalos elismertetéséhez.

— Mikor láthatjuk berendezés az archívumot? — Egyelőre a helyiség kérdése is probléma. Talán a könyvtár tud erre megoldást találni. Ma még egyes hagyatékot sem tudok átvenni, mert nincs hova tenni. Amikor például dr. Kolozsvári Gábor professzor meghallotta, mit kutatok, felajánlotta rendkívül gazdag gyűjteményét. Még ezt sem tudtuk elhozni...

Vannak egyetemek, amelyeknek múltját múzeumnak is beillő termek őrzik, ahol a hallgatók megérezhetik valamit az egyetem levegőjéből. Reméljük, nem sokára Szegeden is.

Egy svájci utazás tárlattal

Beszélgés Fischer Ernő festőművésszel

A művészetek városainak nevének szokás felcserélni ha az addig ismeretlen akarjuk jellemezni, vagy az ismertet dicsérni. Nemrég olvastam, hogy Debrecent a magyar Arezonak nevezték, s az is közismert, hogy a magyar Salzburg névvel melyik város versenyez évek óta.

Fischer Ernő festőművész, főiskolánk rajz tanszékének vezetője nemrég a svájci Salzburg vendége volt, kétszeresen is érdekes így az összehasonlítás. A svájci Salzburg Zürich közelében fekszik, hatvanezer lakosa van és modern, szép kiállítóterme. Winterthur a neve.

— Nem az első külföldi kiállításom volt ez. A művész számára minden ilyen utazásnál az a fontos, hogy a kapott élményeket a tér-idő-forma faktoráiban miként tudja egységbe hozni. Számára egyáltalán nem közömbös hogy az élmények rendezett világgá állnak-e össze. Amit én egy-egy utazásról magammal hozok, az az élet, az ország ritmusa. Meggyőződésem, hogy az olasz életnek totalitásban más ritmusa van mint mondjuk az osztráknak, vagy a svájcinak.

Az volt az érzésem, hogy a svájci élet ritmusnak kisebb az amplitúdója. Ami mögötte áll az egy kiegyensúlyozottnak, statikusnak mondható társadalmi rend, amelynek bár megvannak a belső feszültségei, de nem ezek a jellemzői: hiányoznak belőle a nagy polaritások.

— És a Winterthur? — Amit abban a városban tapasztaltam, az egészen meglepő volt. Van egy olyan képzőművészeti baráti körük az ugyancsak itt élő híres műgyűjtőknél kívül, amely azt tűzte ki célul, hogy mecénás legyen. Ennek tagjai évi összegekkel

járulnak hozzá a képvásárlásokhoz, amelyeknek révén a városi múzeum anyaga gazdagodik.

— Azt hiszem, öröm ilyen városban kiállítani...? — A Caffeteria Centrumban rendezték a huszonkilenc képből álló kiállításomat, amelynek nagyon jó sajtóvisszhangja volt. Két városi lap foglalkozott velem és a közönség érdeklődése is nagyfokú volt. Ez azért jelentett számomra sokat, mert a környéken 20—25 galéria van, tehát az érdeklődés megosztott.

Ugyanezt tapasztaltam a helyi írőkkel, festőkkel, szobrászokkal folytatott beszélgetésem során. Sokat beszéltem Andre Peerrel a Pen-klub titkárával, aki éppúgy érdeklődik a zene, mint a képzőművészet iránt és egész részleteket fűtült Bartók Canzonettájából.

— Az ouvre, az életmű szempontjából mit jelentett ez a kiállítás? — Az anyag egy bizonyos korszak lezárását jelentette, én legalábbis így érzem, experimentális jellegű volt: egyes képei a különböző tér és időrendszerek kitapogatótását jelentették. Magva egy tíz-tizenkét képből álló variáció-sorozat: az organikus világtól a geometrikus világig ível. Ezt a kutatást, azt hiszem, követi majd az összegzés is.

A Svájcot-járt képek ki-tárolkoznak. Ahogy távolodik a látható, úgy közeledik az elrejtett világ. Dolgok, idők, terek kimerően szabálytalan szövevényéből előhullámzik a láthatatlan hang. Harangoznak az alsóvárosi templomban.

Veress Miklós

Békét Vietnamnak!

Szolidaritási gyűlés a Jogi Karon

Október 20-án délelőtt a tiltakozó gyűlést tartották a jogi karon, amelyen résztvett dr. Antalfy György, a kar dékánja is. Dr. Merényi Kálmán tanársegéd a kar állami, párt, szakszervezeti és KISZ-vezetősége nevében üdvözölte a megjelent oktatókat, valamint a hallgatókat. Ezután dr. Both Ödön docens, a jogtörténeti tanszék vezetője mondott rövid ünnepi beszédet. Kiemelte, hogy a vietnami területeken már évtizedek óta nincs béke. A japán gyarmatosítók kiűzése után a francia hódítók szállták meg az országot. 1954-ben a Genfi Egyezmények megkötése után remény nyílt a békés fejlődésre, az erőszak kettészakított ország egyesítésére. Az Egyesült Államok agresszív politikai körei azonban megakadályozták ezt azzal, hogy Dél-Vietnam bábkormányait katonai erővel is támogatták. Kezdetben mindössze 2000 amerikai katonai megfigyelő állomásozott az országban, ez a szám azonban a háború eskalációjával mind magasabbra emelkedett, ma már a fél milliót

is meghaladja azoknak a zsoldosoknak a száma, akik a partizánok ellen küzdenek. Az Egyesült Államok az utóbbi időben odáig is elment, hogy felrúgva a nemzetközi jog szabályait, hadüzenet nélkül kiterjesztette szennyes háborúját a Vietnami Demokratikus Köztársaság területére is és ott békés polgári területeket bombáz. Vietnam kicsi — hangsúlyozta Both elvtárs —, de ott áll mellette az egész szocialista tábor és a világ békeszerető népei. Békét Vietnamnak! Vietnami testvéreink nem vagyunk egyedül, a szocialista országok készen állnak segítségükre sietni! — fejezte be nagy taps közepette megemlékezését.

Ezután Bodnár László gyakornok javaslatára a tiltakozó gyűlés résztvevői egyhangúlag elfogadták annak a táviratnak a szövegét, amelyet az Egyesült Államok budapesti diplomáciai képviseletének küldenek. A távirat a következő:

„A JATE Állam- és Jogtudományi Karának oktatói, dolgozói és hallgatói ezúton juttatjuk kifejezésre tiltakozásunkat az Egyesült Államok Vietnamban folytatott agressziója ellen. Ez a háború a nemzetközi jog szabályainak — az ENSZ Alapokmányának, valamint a Genfi Egyezményeknek — durva semmibe vételén, a Vietnami Demokratikus Köztársaság szuverenitásának megsértésén túlmenően alapvetően veszélyezteti a világ-béke fennmaradását.

Két hét a Szovjetunióban

A magyar—szovjet kulturális egyezmény alapján a közelmúltban két hetet töltött a Szovjetunióban dr. Kemenes Béla, tanszékvezető docens, tudományegyetemünk oktatási rektorhelyettese. Látogatása során előadásokat tartott a moszkvai Lomonoszov Egyetem Jogi Fakultásán és a leningrádi Állami Zsdánov Egyetem Jogi Fakultásán. Moszkvában találkozott Fedoszejev professzorral, a Lomonoszov Egyetem rektorhelyettesével, Leningrádban pedig a Gerzen Pedagógiai Intézet rektorával. A Gerzen Pedagógiai Intézet vezetőjével történt megbeszélésen a József Attila Tudományegyetem és a leningrádi felsőoktatási intézmény közötti baráti egyezmény időszerű kérdéseit vitatták meg.

Ki tud többet a Szovjetunióról

Október 25-én este a Bölcsész-tudományi Kar Auditórium Maximimában rendezte a József Attila Tudományegyetem KISZ Bizottsága szellemi vetélkedőjét az 50. évforduló tiszteletére. A három kar válogatott csapata szoros küzdelmet vívott egymással az elsősgéért. Az első hely megszerzése, ha némi szerencsével is, a jogi kar csapatának sikerült, egy ponttal megelőzve a bölcsészetet. Harmadik a Természettudományi Kar lett. A győztes csapat összetétele: Tápai Piroška, Izsák Péter, Végvári Gusztáv, Konkoly Csaba, Újvári József.

A szellemi vetélkedő megyei felsőfokú oktatási intézmények közötti döntőjét november 16-án rendezték meg az Egyetemi Napok keretében.

Szegedi internacionalista egy bölcsészkarai KISZ-gyűlésen

Országszerte nagy készülődés folyt a Nagy Októberi Forradalom 50. évfordulójának méltó megünneplésére. A JATE Bölcsész-tudományi Kar III/B alapszervezeti KISZ gyűlést tartott, melyre Katona István elvtársat, a Szegedi V. Honvéd Gyalogezred katonáját, a város egyik internacionalista veteránját is meghívta. A kis irodalmi műsor, Majakovszkij, John Reed és még néhány költő és prózaíró műveiből felolvasott részletek után a 80 éves Pista bácsi szölt az ifjúsághoz,

Endokrin vándorgyűlés Pécsen

A Magyar Endokrinológiai és Anyagcsere-Társaság Pécsen augusztus 31 és szeptember 2 között tartotta 1967. évi vándorgyűlését. A kongresszuson, melynek elnöke Lissák Kálmán egyetemi tanár, akadémikus, a pécsi Elettani Intézet igazgatója volt, a hazai endokrinológusok mellett mintegy 30 meghívott külföldi vendég — többek között Harris, Donovan, Yudajev, Moore, Levine, De Wied, Kaiser professzor — is résztvett. Az első napon „Reprodukció” címen symposion-t rendeztek. A sikeres tanácskozáson a szegedi Orvostudományi Egyetemről Julesz Miklós és Szontágh Ferenc egyetemi tanárok tartottak referátumot. A második és harmadik napon három

szekcióban több mint 100 előadás hangzott el. Megbeszélés került a klinikai és experimentális endokrinológia számos kérdése. Tizenöt előadással szerepeltek a Szegedi Orvostudományi Egyetem endokrinológijával foglalkozó kutatói is. A sikeres kongresszus után az Endokrinológiai és Anyagcsere-Társaság Közgyűlése elhatározta, hogy a legközelebbi kongresszust 1969-ben Budapesten rendezik meg.

Art Kino

Október 20-án 8 órakor a szovjet filmművészet egyik korai nagy mesterének alkotása az Ember a felvevőgép-pel került bemutatásra. Dziga Vertov (1896—1954) munkássága nemcsak a szovjet filmművészetet hanem a filmművészetet általában is nagy hatással volt. Filmjei: az Elrejtett élet, Donyec-medence szimfóniája, Három dal Leningrádról, Bölcsődal, és az Ember a felvevőgéppel mind-mind igazolják ezt a megállapítást. Alkotásaiban a realitásra való törekvés, a technikai trükkök alkalmazása, a képekkel való kifejezőmód az ötvenes években kibontakozó cinema verité ösvé teszi. Jelmondata: „Éljen az élet, a való, a meghamisíthatatlan élet” minden filmjében központi helyet foglal el. Ennek a törekvésnek voltak tanúi azok is, akik az Art Kino előadásán megtekintették a filmet.

J. A.

Jogász klub

E hónapban megkezdte működését a Jogászklub. Csak a lényesebb rendezvényeket kiemelve: „Ki mit tud a Szovjetunióról?” címmel vetélkedőt rendeznek, és ugyancsak teret kap a közkezdelt szellemi öttusa is. November 7-e tiszteletére szavaló versenyt tartanak, amelyben szovjet költők verseivel lehet résztvenni. Október 25-től kiállítás rendeznek „A Szovjetunió 50 éve” címmel, amelynek hetenként cserélődő anyagát egy-egy évfolyam állítja össze. A szépségű, különböző témával foglalkozó előadások közül említést érdemelnek — és bizonyára nagy tetszést aratnak majd a hallgatóság között — a beat-zenéről, az irodalom és film új hullámáról, valamint a különböző képzőművészeti irányzatokról hallható előadások, amelyeket a lehetőség szerint gazdag képanyaggal illusztrálnak.

Új vonás a KISZ-klub programjának elkészítésénél, hogy a jövőben még inkább növelni szeretnék a látogatottságot és ennek érdekében az első éves hallgatók között kérdőíveket osztanak szét, és ezek alapján állítják össze az elkövetkezendő hónapok programját.

re—